

TÜRKÇE'DE KUMAŞ ADLARI

Mine Esiner Özen

Kumaş dokumacılığı, insanların soğuktan korunma, mevsimlere göre giyinme ve örtünme istekleri sonucunda doğmuş en eski sanatlardandır.

«Dokumacılığın piri Şit (A.S.)'dir. Ona gelinceye kadar insanlar yemiş yaprakları ile örtünürlü. İlk defa dikişsiz gömleği giyerek kendini örten odur. İpleri gererek teker teker geçirip dokumasını işlerdi...»¹

Başlangıçta dokuma kadın işi sayılır, kumaşlar evlerde dokunurdu. Yünü alınacak hayvanlar evde beslenir, kırkılır, eğrilir, dokunurdu. Zamanla evlere tezgâhlar yerleştirildi, daha sonra çarşılarda tezgâhlar kurulup, erkekler de bu işlerle uğraşmaya başladılar. Böylece bükümcülük, simkeşlik, boya işleri, apre ve perdahçılık ortaya çıktı.

Kültürel ve sosyal yapı geliştikçe, ihtiyaca, folklorla, iklime, kişinin kendi zevkine, toplumun istediği giyime ve daha çok ekonomik duruma göre, dokumalar ve dolayısıyla kumaş adları çeşitlilik göstermiştir.

Bugün Türk kumaş ve kadifesi adıyla bilinen ve dünya müzelerinde güzel örnekleri bulunan kumaşlar, ekseriyetle XVI. yüzyıla maledilmektedir. Gerçekten Türk kumaşları bu yüzyılda en yüksek seviyesine erişmiştir. Ancak bu mükemmellikteki kumaşların bir anda ortaya çıkacağı düşünülemeyeceğinden, kumaşçılığın gelişmesinin daha önceki yüzyıllarda olduğu muhakkaktır. Nitekim Selçukluların çok güzel kumaşlar dokudukları, az da olsa eldeki örneklerden anlaşılmaktadır:

1 Şükrü Elçin, *Denizli dokumacılığı üstüne notlar*, Türk Etnografya Dergisi, 1962, V.

«Lyon'daki Tarihî Kumaşlar Müzesi'nde mevcut kumaş H. 616-M. 1219/1220'da Sultan Alaeddin Keykubad için dokunmuştur. M. XIII. yüzyıl bidayetine ait bir sanat eseri olduğu anlaşılmaktadır. Bu Selçuk işi kumaş parçasının Sivas'tan çıktığı sanılmaktadır. Kırmızı zeminde, daire içinde çift pars motifleri görülmektedir. Kumaşın tezyinatı, kırmızı ipek üzerine altın talle işlenmiştir.»²

«Sultan Alaeddin tarafından Osman Bey'e gönderilen hediyeler arasında *Dibayi Rumî* isminde bir kumaş bulunmaktadır. Selçuk dibası demek olan bu isim XVIII. asra kadar kullanılmıştır. Kezalik çatma, çatma-i kadife-i pelengî gibi bazı kumaş isimlerine Selçuklular zamanında da tesadüf olunuyor. Ancak bu devir kumaşlarından zamanımıza kadar intikal eden parçalar pek mahdud olduğu gibi bunlara âit malumat ise tarihlerde geçen bazı kelimelere münhasır kalmaktadır.»³

Selçuklulardan sonra Türk kumaşçılığı daha da gelişmiş, belli bir karakter almıştır.

«Osmanlı devletinin kurulmasından üç yüz yıl sonra, devletin askerî gücünün yüksek bir dereceye gelmesiyle birlikte ordunun giyim ihtiyacını karşılayacak yetenekte bir dokuma sanayii gelişmiştir. Bu çağın dokumaları arasında Antakya'nın çuhaları, Musul'un sırma işlemeli ipeklileri ün salmış, Selçukluların pamuklu, ipekli ve çatma yapımına Bursa, Bilecik ve Üsküdar'da devam edilmiştir.»

«Malatya'da Malatya bezi, Diyarbakır'da kırmızı bez, Ankara'da sof, Kütahya'da seccade ve halı, Uşak'ta kilim ve Kula'da halı yapımı ile imparatorluğun bütün dokuma ihtiyaçlarını karşılayacak ve Avrupa ülkelerine oranla daha ileri dokumacılık vardı.»⁴

Osmanlılar kumaşa, kıymetli mücevherler kadar değer veriyor, hükümdarlara, devlet adamlarına, sanatkâr ve elçilere armağan ediyorlardı. Yarışmalarda en değerli ödüller arasında kumaşlar yer alıyordu. Bu devrede sarayda, yalnız saray mensupları için kumaş dokuyan ve başka iş görmeyen tezgâhlar kurulmuştu.

2 Nurettin Yatman, *Türk kumaşları*, Ankara 1945.

3 Tahsin Öz, *Türk kumaş ve kadifeleri*, İstanbul 1946.

4 *Türk Ansiklopedisi*, Ankara 1966, XIII, dokumacılık mad.

«Osmanlı devrinde ilk defa kumaş isimleri Neşri tarihinde, I. Osman'ın mirası dolayısıyla geçmektedir ki, İstanbul Arkeoloji Müzesi kütüphanesinde bulunan yazma nüshada: —... ve bir alemü teyle dahi tonuzlu bezinden olurdu.— denilmektedir.»

«Âşık Paşazâde tarihinde : -ol zamanlar altın, gümüş ve kumaş az olurdu. Hilat anden yapılırdı.- deniliyor.»⁵

Kanunnameler, hükümler, kumaşların satış fiyatlarını ve narh şekillerini teferruatı ile gösteriyor.

Bizde yayımlanan kumaşlarla ilgili kitaplar, kumaşların resimlerini, nakışlarını, motif ve desenlerini, kumaş boyamalarını belirtmekte, kadifecilikten ve belli şehirlerdeki kumaş fabrikalarından bahsetmektedir. Bu şehirler arasında Bursa, İstanbul, Denizli, Edirne bilhassa belirtilmelidir.

«Sakız da Türk dokumacılığında önemli yer tutar. Fâtih ve II. Bayezid zamanında yapılan ve I. Selim tarafından yenilenen ahitnâmelerde Sakız cizyeye bağlanmış ve buna mukabil kumaş vermesi kararlaştırılmıştı.»⁶

Eski kumaşlara memleket, şahıs, malzeme ve tekniklerine göre ad verilirdi.⁷

Memleket adı taşıyanlar :

- 1— Kumaşın dokunduğu memleket (Halep kumaşı, Bursa kumaşı..)
- 2— Kumaşın adıyla dokunduğu memleket (Bursa kadifesi, Üsküdar çatması..)
- 3— Dokunduğu memlekettten başka yerin adını taşıyanlar (Trablus kuşağı).

Şahıs adı taşıyanlar: Selimiye, Mecidiye..

Dokuyan ustalara göre : Hasan Bey kefiyesi..

Teknik ad : tafta, atlas..

Malzemeye göre: kutnu telle, pullu hâre..

5 Tahsin Öz, *Türk kumaş ve kadifeleri*, İstanbul 1946.

6 Tahsin Öz, *Osmanlılar devrinde resimli Türk kumaşları*, V. *Türk Tarih Kongresi Tebliğleri*, İstanbul 1956.

7 Kenan Özbel, *El sanatları*, III, *Eski Türk kumaşları*.

Ancak tesbit edilen kumaş isimleri arasında, bugün hiç kullanılmayanlar, hattâ ne cins ve nasıl bir kumaşın adı olduğu dahi bilinmeyenler vardır. Ayrıca aynı kumaşın çeşitli bölgelerde ayrı ayrı adları olduğu gibi, aynı adın farklı söyleniş biçimleri de vardır. Bâzi kumaş adlarının ise, nasıl verildiği ve nereden geldiği -aradan uzun süre geçtiği için- artık bilinmemektedir. 1970'te Türkçe'deki giyim adlarını araştırırken, 300 civarında kumaş adına rastlamış ve bunları kısa bir bölüm hâlinde tezimde belirtmişim⁸. Daha sonraki çalışmalarda bu sayı 650'ye vardı. Eski kaynaklar elden geçirildikçe daha pek çok kumaş adının ortaya çıkacağı da muhakkaktır. Bu çalışmanın amacı ise, bir kısmı ağızdan derlenmiş olan, kimi kumaş adlarının büsbütün unutulmasını önlemektir.

Kısaltma ve Bibliyografya

- AAT Ahmet Caferoğlu, *Anadolu ağızlarından toplamalar*, İstanbul 1943.
- ADÜM A. Caferoğlu, *Anadolu diyalektolojisi üzerine malzeme*, İstanbul 1940.
- AH Edib Ahmed b. Mahmud Yükneki, *Atabetü'l-Hakâyık*, nşr. R.R. Arat, İstanbul 1951.
- AİAD A. Caferoğlu, *Anadolu illeri ağızlarından derlemeler*, İstanbul 1951.
- BKD Günsel Eke, *Burdur köylerinde düğünler ve temsil oyunları*, Mezuniyet tezi, Türkiyat Enstitüsü, T. 534.
- BS A. Caferoğlu, *Türk onomastiğinde «başlık» yahut «serpuş»*, Ankara 1960.
- Çuv. S. Passoonen, *Çuvaş sözlüğü*, İstanbul 1950.
- DAT A. Caferoğlu, *Doğu illerimiz ağızlarından toplamalar*, İstanbul 1942.
- DK *Dede Korkut kitabı*, nşr. M. Ergin, Ankara 1964, I.
- DLT Kâşgarlı Mahmud, *Divan-ı lügati't-Türk dizini*, nşr. B. Atalay, Ankara 1943.
- Etn. D. *Türk Etnografya Dergisi*:
M. Önder, *Mevlevî giyimleri*, 1956, I;
M. Önder, *Millî giyimlerimiz*, Konya'da kadın giyimleri, 1962, IV;
Şükrü Elçin, *Denizli dokumacılığı üstüne notlar*, 1962, V;
Zeki Oral, *Selçukîlerde giyim eşyası*, 1962, V;

⁸ Mine Esiner, *Türkiye Türkçesinde giyim adları sözlüğü*, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, mezuniyet tezi, İstanbul 1970, Türkiyat Enstitüsü, T. 997.

- Gürçay Hikmet, *Keçe ve Keçecilik*, 1966, IX;
 M. Önder, *Selçuklu devri kadın başlıkları*, 1968, XI;
 H. Gürçay, *Beledi dokumaları*, 1969, XII;
 Enise Yener, *Ankara kadın kıyafetleri*, Ankara erkek kıyafetleri, 1976, XV.
- ES Kenan Özbel, *El sanatları*.
- ETZ *Et tuhfetü'z-Zekiyye*, nşr. B. Atalay, İstanbul 1945.
- GKS Reşat Ekrem Koçu, *Türk giyim kuşam ve süslenme sözlüğü*, Ankara 1967.
- İA *İslâm Ansiklopedisi*, mad. *Tuğra*, XII/2 cild, İstanbul 1975.
- KDAT A. Caferoğlu, *Kuzeydoğu illerimiz ağızlarından toplanmalar*, İstanbul 1946.
- Kırg. S. K.K. Yudahin, *Kırgız sözlüğü*, Ankara 1945.
- Narh Def. Mübahat S. Kütükoğlu, *1009 (1600) tarihli Narh Defterine göre İstanbul'da çeşitli eşya ve hizmet fiyatları*, *Tarih Enstitüsü Dergisi*, İstanbul 1978, sayı 9, sh. I-85.
- OTDTS M.Z. Pakalın, *Osmanlı tarih deyimleri ve terimleri sözlüğü*, İstanbul 1946-1955, I-III.
- OSK Emin Cenkmen, *Osmanlı sarayı ve kıyafetleri*, İstanbul 1948.
- SAD M. Altay Köymen, *Alparslan zamanı Türk giyim kuşamı*, *Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, 1971, III.
- San. ans. C. Esad Arseven, *Sanat ansiklopedisi*, I-V.
- SDD *Türkiye halk ağzından söz derleme dergisi*, İstanbul 1939-1952, I-VI.
- STA A. Caferoğlu, *Sivas ve Tokat illeri ağızlarından toplanmalar*, İstanbul 1944.
- ŞHŞ F.K. Timurtaş, *Şeyhî'nin Husrev ü Şirin'i*, İstanbul 1963.

- TD Hamit Zübeyr Koşay, *Türk düğünleri üzerine mukayeseli malzeme*, Ankara 1944.
- TFA *Türk Folklor Araştırmaları* :
 Prof. Albert Gabriel, *Halk elbiseleri sergisi ve Türk sanatı*, 1951, III, sayı 28;
 Macide Gönül, *Eski dokumacılığın yurdumuzda gelişimi*, 1967;
Türk halk oyunları topluluklarımızın giyimleri, 1969/70, XII;
 Cemender Arslanoğlu, *Posof köylerinde giyim-kuşam, evbark*, 1972, XIII, sayı 275;
 Reyhan Hınçer, *Türk giyim-kuşam ve el işlemleri üzerine*, 1972, XIII, sayı 274;
 Gönül Tezer, *Giyim-kuşam ve Türk kadın kıyafetleri*, 1974;
 Nabi Belekoglu, *Horoncunun giysileri ve takıları*, 1976, XIII;
 Wolfgang İbrahim Cremers, *Giyim-kuşam sözlüğü*, 1976, I-IV;
 Ahmet Şentürk, *Malatya'da giyim-kuşam*, 1976, XVII;
- TK Nurettin Yatman, *Türk kumaşları*, 1945.
- TRK Tahsin Öz, *Türk kumaş ve kadifeleri*, İstanbul 1946.
 Tahsin Öz, *Osmanlı devrinde resimli Türk kumaşları*, V. *Türk Tarih Kongresi Tebliğleri*, İstanbul 1956.
- T. Kum. Fikret Altay, *Türk kumaşları*, *Sanat Dünyamız*, yıl 1, sayı 1, 1974.
- Türk. ans. *Türk Ansiklopedisi*, c. XIII, mad. *Dokumacılık*.
- US A. Caferoğlu, *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*, İstanbul 1968.
- Yak. S. E. Pekarsky, *Yakut dili sözlüğü*, İstanbul 1942.
- YUZ *Yusuf ile Zeliha*, nşr. Dehri Dilçin, İstanbul 1946.

Reyhan Kaya, *Türk yazmacılık sanatı, Türkiyemiz*, 1972 yıl 3, sayı 7.

Kitâbu mesâlihi'l-müslimin ve menâfi'l-mü'minin, nşr. Prof. Dr. Yaşar Yücel, Ankara 1980, s. 17.

N. Sevin, *Saray kaftanları, Sanat Dünyamız*, yıl 1, s. 1, 1975.

A. Süheyl Ünver, *Geçmiş yüzyıllarda kıyafet resimlerimiz*, Ankara 1958.

Wilyam Aleksandr, *Türk kostümleri*, 1864.

Muchir Arif Pacha, *Sultan Mahmud ve Osmanlı kıyafetleri*, «*Les Anciens costumes de l'empire Ottoman*».

Jean Brindesi, *Anciens Costumes Turcs*.

Askerî Müze Tarihi kıyafet örnekleri albümü, İstanbul.

Hamide Dolanmaz, *Osmanlı cemiyetinde elbise nizamları hakkında bir araştırma (XVI.-XVII. yüzyıl)*, İstanbul 1974, Tarih bölümü mezuniyet tezi.

Osman Kademoğlu, *Anamas yaylalarında (Yörüklerde dokuma sanatı)*, *Türkiyemiz*, yıl 4, sayı 10, 1973.

Ağızdan derlemeler :

Feride Altıoluk (Köstence),

Şahibe Taşkın (Sivas, Suşehri, Gözüuçuk köyü),

Seher Önder (Bodrum),

Leyla Cerid (Yozgat),

Nuriye Kantaşı (Üsküp-Yugoslavya),

Mehmet İnce (Akşehir).

KUMAŞ ADLARI

Aba : Dokunması ve kullanılması zamanımıza kadar gelmiş olan, kalın yünlü bir kumaş. Bu kumaştan genellikle erkek elbiseleri yapılırdı. Eskiden en meşhur abalar Balıkesir'de dokunurdu. (ES, GKS, Narh. Def., OTDTS, SDD).

Abadan : Aşağı yukarı dört metre kare genişliğinde, üzeri iki muhtelif renkte küçük karelerle süslü olan, kışın omuz atkısı olarak kullanılan bir çeşit dokuma. (SDD)

Abâi : İpekli kalın bir kumaş. Geniş desenli; desenleri klaptan ve renkli ipekle işlemelidir. (ES)

Abânî : Üstüne sarı ipekle süslemeler kasnak işi ile işlenmiş, turuncuya çalar açık sarı renkte bir nevi bez. İstanbul ve Bursa'da yapılırdı. Halep, Bağdad ve Hindistan'da yapılanları da vardı. (OTDTS)

Abayı : Kırgızca'da kıymetli bir kumaş adı. (Kırg. S.)

Abrak : Orta Asya'da dokunan bir nevi elbiselik alaca kumaş. (San. ans.)

Adana bezi : Pamuklu, astarlık bir bezdir. XVII. ve XVIII. yüzyıllara ait resmî kayıtlarda, imparatorluğun her tarafında diğer bezler arasında tercihan kullanıldığı görülür. (ES)

Adh : İpekli kumaş ve benzeri gibi dokuma cinsinden sanat eseri olan her şey. (DLT)

Agca : Pamuk ipliğinden dokunmuş çul. (SDD)

Agı : Altın veya gümüşle işlenmiş, sırmalı ipekli kumaş. (DLT)

Ağ : Kars civarında bez ve patiskaya verilen ad. (DAT)

Ağabani : Bir çeşit beyaz bez olup, üzeri safran sarısı ipek ile yapraklı dallarla işlenmiştir. En güzelleri Bursa'da yapılmıştır. (GKS)

Ağbanî : Bir çeşit bez. Belirli ölçüde veya kumaş hâlinde olmak üzere iki türüdür. Belirli ölçüde olanları kuşak, başörtüsü ve sarıklardır. Bazıları düz dokunur, sonradan üzeri abânî ve süzenî tekniğinde işlemlerle süslenir. Zeminleri krem, işlemleri sarıdır. Ednaları pamukla karışık dokunur, alâları tamamıyla ipektir. Ağbanî kumaşlarla erkek gömlekleri, kadın elbiseleri, hırkalar yapılır. En güzelleri Bursa'da dokunmuştur. Desen ve renklerine göre isim alır. Başlıca çeşitleri: palamudî, akçabeyaz, Antalya çeşidi, Halep örneği, Hind örneğidir. Kadın giyimine ait olanlarda desenler küçük ve geometrik olur. (ES)

Ağır altınlı kemha : Kemha adlı kumaşın bir nevi. (TKK)

Ağır telli sade nevezuhûr Hataî : Kumaş adı. Sadrâzâmın pâdişaha verdiği hediyeler arasında adı geçer. (OSK)

Ahmediye : III. Ahmed ve Damat İbrahim Paşa devrinde Üsküdar ve Bursa'da yapılan ve çatma da denilen ipekli kumaşlara verilen isim. Muhtelif cinsleri arasında fitilli olanları meşhurdu. (ES, San. ans.)

Ak alemlû bez : Bir çeşit Denizli bezi.

Akbaş : bk. Futa.

Ak bez : Beyaz pamuk bez. Bunun Hind'de dokunmuş olanlarına Hindî ak bez denirdi; makbûl bir bezdi. (San. ans.)

Akçabeyaz : bk. Ağbanî.

Akmişe-i mütenevvie : Kumaş çeşidi. (OSK)

Alaca : Umumiyetle kırmızı zemin üzerine sarı çubuklu pamuklu bir kumaştır; pamuklu alaca ve ipekli alaca diye ikiye ayrılır. Tire ve Erzincan alacaları en iyisi olarak tanınır. Eskiden Bursa, Halep, Manisa ve Kastamonu alacaları meşhurdu. Bugün de Boldan, Arapkir, Gaziantep'te eski örneklerine göre dokunmaya çalışılmaktadır. Beşparmak da denir. (AAT, ES, Etn. D. V, 8, GKS, Narh. Def., OTDTS, San. ans., TKK)

Alaca Yest kemha : bk. Kemha.

Alaça : Yollu pamuklu kumaşın Kırgızca'daki söyleniş biçimi. (Kırg. S.)

Alakıtay : Bir çeşit basma. (SDD)

Alca : Denizli ağzında bir kumaş ismi. (ADÜM)

Ali Melek alacası : Denizli'de dokunan alaca çeşidi. (Etn. D. V, 8)

Alpak : Güney Amerika'da yaşayan bir cins deve. Bunun yününden yapılan parlak kumaşa da alpaka veya alpaka denir. Bize Avrupa'dan gelmiştir. Ayrıca Zonguldak'ta dokunan bir cins keten kumaşa da alpaka denir. (GKS, SDD)

Alpaka : Bir nevi ince yünlü dokuma kumaş. (San. ans.)

Al taraklı Bursa : Çarşaflık bir nevi ipekli kumaşın adıydı. Yekpare dokunmuş olan bu kumaşın gerek etek, gerek baş taraflarında taraklı tâbir edilen şekilde kesik çizgiler vardı. (OTDTS)

Altınoluk : Üzeri çubuklu bir çeşit dokuma, kumaş. (SDD)

Altıparmak : Alaca denilen kumaşın yarı ipekli bir çeşidinin adı. Asıl alaca, kırmızı zemine sarı çubuklu olarak dokunduğu halde, altıparmak'ta çubuklar sarı, siyah, beyaz, mavi, yeşil, mor gibi altı renk üzerindedir. Erkek gömlekleri ve peşli kadın entarileri yapılırdı. (ES, GKS, SDD)

Altunlu rengâmiz kemha : bk. Kemha.

Alvala : Silivri'de bir çeşit kumaşa verilen ad. (SDD)

Anayolluğu : Anadolu'da, özellikle Erzincan'da düğünlerde oğlan tarafından kız tarafına ve kızın anasına hediye edilen kumaş. (SDD)

Ankene : Bir kumaş, bk. İbrahimiye.

Arakiye : Yün veya tiftikten dögülerek yapılmış ince keçe kumaş. Cübbe, potur, külâh, takke yapılırdı. (San. ans.)

Arkaçlık : Kıl veya yün dokuma; Silifke ve İçel'de kullanılır. (SDD)

Arkalık : bk. Mavibez.

Arşın : Altın, gümüş ve ipekle dokunmuş bir nevi kumaş. (NY, OTDTS)

Asıl : Kıymetli kumaşlara verilen ad. (Kırg. S.)

Astar : Elbiselerde kumaşları daha dayanıklı bir hale getirmek için altlarına konulan bez ve kumaşlar. Ekseriya pamuktan olup, nadiren ipekten dokunurdu. Resmî kayıtlarda destar olarak yazılmıştır. En meşhurları Adana ve Manisa'da dokunurdu. (ES, ETZ, Kırg. S., San. ans.)

Aşağı çitari : bk. Çitari.

Atalags : Yakutça'da atlas kumaş. (Yak. S.)

Atiles : Kırgızca'da atlas kumaş. (Kırg. S.)

Atkı : Boyun ve omuzları örtmek için yünden, pamuktan veya ipekten uzunca veya dörtköşe şekilde örülmüş kumaşlar. (San. ans.)

Atlas : Çoğunlukla kadın giyiminde kullanılan, ipekten dokunmuş, parlak bir kumaş. Sertcedir. Çoğunlukla düz renkli olup, bazı nakışlı çeşitleri de vardır. En güzelleri İstanbul'da işlenmiştir. Çeşitleri arasında adları tesbit edilebilenler : surma, elvanî, gülnumî, mermerî, mertebanî, firengî. (DK, ES, GKS, Narh. def., San. ans., TD, TKK)

Atlas florentin : Bostancıbaşılara, kurban bayramlarında pâdişahın eteğini öptüklerinde verilmek âdet olan kumaşın adı. Yedi donluk (elbiselik) verilirdi. (OSK)

Atma : Pamuktan dokunmuş bir nevi bez. (San. ans.)

Ay : Turuncu renkte ipek kumaş. (DLT)

Ayakaltı : Samsun civarında, söz kesmeden sonra gelin evine götürülen elbiselik hediye kumaş. (SDD)

Ayakeni : Anadolu'da bilhassa Niğde ve Erzincan'da kıza nişan takılırken, kapı eşiğinden kayınvalidenin oturduğu yere kadar, güvey tarafından satın alınıp gönderilmiş olan ipekli bir top kumaş serilir; gelin bu kumaş üzerinde yürüyerek el öpmeye gider; bu kumaşa ayakeni denilirdi. Sonradan bu kumaştan elbise yapılır. (SDD, TD)

Ayakışı : Yozgat civarında, düğünlerde gelinin ayağı altına serilen birkaç arşın basma. (SDD)

Aydos çatması : bk. Çatma.

Aziziye : bk. Futa.

Bademli : Diyarbakır kumaşı. Çoğunlukla kırmızı, lacivert, siyah ve mor renk üzerine, dokumundan sırma ile süslüdür. (ES)

Bagassı : Eskişehir'de patiskaya verilen ad. (AİAD)

Bağıldak : Çocukların bacakları arasına bağlamak için dokunmuş, pamuklu ve ıslaklığı emici beze verilen ad. (San. ans.)

Bahmal : Eskiden bir nevi kadifeye verilen ad. (OTDTS, San. ans.)

Balıklı : bk. Futa.

Balkaymak : İki renk yollu ipek kumaş; ayrıca bk. Kenefi. (SDD)

Balkı : Kırgızca'da kıymetli bir kumaşın adı. (Kırg. S.)

Barça : Kırgızca'da kumaş adı. (Kırg. S.)

Barçın : Bir kumaş türü, kadife. (DLT, US)

Barkit : Kırgızca'da kadifeye verilen ad; yollu kadife taklidi pamuklu kumaş. (Kırg. S.)

Basma : Çiçekli, türlü renk ve desenli kumaş. Âdi basmanın içi ve yüzü perdahlıdır. İçi havlı ve dışı perdahlı olanlara «pa-zen», içi perdahlı ve dışı havlı olanlara «divitin» denir. Basma, bugün de günlük elbiselerin yapımında kullanılır. (GKS)

Başayı : Kırgızca'da el dokuması bir nevi ipek kumaşa verilen ad. (Kırg. S.)

Batı bar kezdeme : Hamurlu, kolalı kumaş. (Kırg. S.)

Beatris : Günümüzde astarlık olarak kullanılan, az parlak, kaygan kumaş.

Bebbez : Krep, ipek tül. Bilhassa Muğla'da kullanılır. (SDD)

Becek : Erzurum'da tülbente verilen ad. (SDD)

Bekasap : bk. Beykasam.

Beledi : Pamuklu bir cins kumaş. Bilhassa Tire'de dokunanları meşhurdu. Belediye kumaşlara Konya'da Velidi, diğer bölgelerde Karaoğlan dimisi adı verilir. Tesbit edilebilmiş olan çeşitleri : Tire iş, celebis, bademli, naâşlı.. (Etn. D., XII, 53-68, ES, Narh. def.)

Benduki : Bir nevi keten bezi. (San. ans.)

Benek Yezid kemhası : bk. Kemha.

Benek-i Amasya : XVI. yüzyılda Amasya'da dokunan bir kumaş. (TKK)

Benek-i Bursa : XVI. yüzyılda dokunan Bursa işi bir kumaş. (TKK)

Benek-i İstanbul : XVI. yüzyılda İstanbul'da dokunan bir kumaş. (TKK)

Benekli Yest kemhası : bk. Kemha.

Beren : Kırgızca'da kadife. (Kırg. S.)

Berenci : Kırgızca'da bir kumaş adı. (Kırg. S.)

Bergama pamuklusu : Yeniçerilerin barani dedikleri yağmurluk elbisenin astarı için kullanılan bir nevi pamuklu bezdir. (San. ans.)

Beşme : Her çubuğu başka başka beş renkte olan yollu kumaş. (NY)

Beşparmak : Her çubuğu ayrı beş renkte dokunmuş, yollu kumaş. Elifi ve sopalı da denir; ayrıca bk. Alaca. (San. ans.)

Beyazgezi : Kaftan yapılan bir tür kumaş. (OSK)

Bey-i güzin : Kumaş adı.

Beykasam : Boyunca ufak çizgileri olan yarı ipekli yarı pamuklu parlak kumaş. Bekasap da denir. (Kırg. S.)

Bez : Pamuk veya ketenden dokunmuş kumaş. Rengi daima beyaz olur. İpliğin cinsine, dokunuş tarzına, kalınlığına, inceliğine, yumuşaklığına, sertliğine göre muhtelif cinsleri olup, Amerikan bezi, Trabzon bezi, yelken bezi, epengen bezi, keten bezi, penbe bez, Ermeni bezi gibi isimler alır. (ES, GKS)

Bıçış : Büyüklerin düğününe, davetine gidenlere verilen ipekli kumaş. (DLT)

Binbaşıoğlu alacası : Alaca'nın bir çeşidi. (Etn. D. V, 8)

Bindallı : Eski bir kumaş adı; ipekli kumaşların, kadifelerin üzeri kılardan ve sırma ile iri yapraklar ve dallar işlenmiş olanlarıdır. Al, mavi, mor, yeşili vardır. (ES, GKS, TD)

Biz : Bez, kumaş. (ŞHŞ)

Bodrum Selânik çukası : (Narh. def.)

Boğası : El tezgâhlarında, astarlık olmak üzere, pamuk ipliğinden dokunmuş bez. Ash İspanyolca «hocaci»dir. Amele sırtı için gömleklik olarak da kullanılmıştır. Bugün de Isparta, Denizli, Kadıköy (Denizli) taraflarında dokunmaktadır. (ES, GKS, OTDTS, San. ans., SDD)

Bohoraki : Bir cins kumaş. (ES)

Bozluk : Pamuk ipliğinden dokunan kumaş. (SDD)

Böz : Uygurca ve Kırgızca'da bez. Kaba pamuklu kumaş. (DLT, ETZ, Kırg. S., US)

Buhara : Zamklı ve kalın bez. Elbise ve duvar kumaşlarına astar olarak kullanılır. Bir çeşidine telâ derler. (San. ans.)

Buhurlu : İplikleri yol yol olan kumaş; bk. şalâki. (San. ans.)

Bukalemun : Her tarafa çevirdikçe başka başka renkler gösteren kumaş. Yanardöner de denir. (San. ans.)

Bula : Kırgızca'da ipek, kıymetli bir dokuma adıdır. (Kırg. S.)

Bulak alacası : (Narh. def.)

Bulgan : Kırgızca'da ipek. (Kırg. S.)

Bursa beneği : Kumaş adı, bk. benek-i Bursa. (TKK)

Bursa çatması : Bursa'da dokunan kumaş adı. (TKK)

Bursa çekmesi : Bir çizgisi ipek, bir çizgisi iplik, yollu yollu dokunan bir kumaşın adıdır. Kreple bürümcük arasındadır. Bursa'da dokunduğu için bu adı almıştır. (ES, GKS, OTDTS, San. ans.)

- Bursa kemhası : XV. yüzyılda Bursa'da dokunan bir cins kumaş. (TKK)
- Bursa münakkaş kadifesi : XV. yüzyılda Bursa'da dokunan bir kumaş. (TKK)
- Bursa tellisi : Duvak olarak ve bazı kıymetli eşyaların örtülmesinde kullanılan ince ipekli bir kumaştır. Çoğunlukla malzemesinde tel kullanılırdı. (ES)
- Buta : Kırgızca'da bir kumaş adı. (Kırg. S.)
- Buulum : Kırgızca'da kıymetli bir kumaşın adı. (Kırg. S.)
- Buvassi : Çıkrık büküsü kalın pamuk ipliğinden işlenen kumaş. Denizli bölgesinde işlenir. (Etn. D. V, 5)
- Büldö : Kırgızca kıymetli bir kumaş adı. (Kırg. S.)
- Bürümcük : Tamamiyle ham ipekten ve bazan da pamuk karıştırılarak yapılan yerli dokuması, kıvrıkcık ince bez, kumaş. En güzelleri Üsküp, İskodra, Bursa ve Kastamonu'da dokunurdu. Tesbit edilebilmiş olanlarının isimleri şunlardır: penbezar, ağır penbezar, hafif penbezar, yalınkat, penbeçul, kanunî, melez, helali, hileli, düz, çözme, eyübi, idare, emret.. (ES, OTDTS, San. ans., SDD)
- Bürüncük : Ham ipekten, pek az miktarda keten ipliği katılarak dokunan yazlık eski güzel bir kumaşımız. Tül gibi ince olduğu halde şeffaf değildi. Açık krem renginde olurdu. «Bürünecek küçük bez» anlamında, kadın başörtülerine de bürüncük denirdi. (GKS, San. ans.)
- Câme-i hassa : Osmanlı pâdişahları tarafından verilen elbiselik kumaşlara denirdi. (OTDTS)
- Caneper : Tülbent. (Narh. def.)
- Canfes : Eski ipekli kumaşlardan biri. Tek kat çözgü ve tek kat atkılı münavebe ile örgü gibi dokunmuştur. Gayet ince, mat, daima düz renk olur. Mat olan sathı harelî dalgalı görünür. Başlıca çeşitleri : yanardöner, kumrugöğsü, mor cengari, dama taşı, çatmalı.. (ES, GKS, OTDTS, San. ans., TD, T. Kum.)

- Cannat : Kırgız folklorunda kıymetli bir kumaşın adı. (Kırk. S.)
- Car : Örtünmeye elverişli büyüklükte bir veya iki kanat halinde olup, pişmiş ipekli dokunan bez ve ipekli. İsmi, Farsça «4» karşılığı «çehar»dan, dolayısı ile değirmi olmasından gelir. Düz ve süslü olarak iki türüdür. Bağdad, Halep, Şam ve Bursa'da dokunanları en makbülleri idi. Tesbit edilebilenleri : Lopalı, müşabak, sade güzel, geçmeli, taçlı, mihraplı, kolanlı, Acem carı, Bağdad carı.. (ES, GKS)
- Catma : bk. Çatma.
- Celebis : bk. Beledi.
- Ceridoğiu : Denizli'de dokunan alaca kumaş adı. (Etn. D., V, 8)
- Cibek : Kırgızca'da ipek, ipekten olan. (Kırg. S.)
- Cit : Seyhan'da basma kumaşlara verilen isim. (SDD)
- Coro : Kırgızca'da şayı denilen kumaştan bir parça. (Kırg. S.)
- Cuba : Kırgızca'da kürk. (Kırk. S.)
- Cufa : Eskişehir'de çuha kumaşlara verilen ad. (AİAD)
- Cuna : Tülbent nevinden bir cins ince bez. Vaktiyle bu bezden yapılan yaşmaklara cuna yaşmak denirdi. (San. ans.)
- Cup : Kırgızca'da bir kumaşın adıdır. (Kırk. S.)
- Çalma : Sivama olmayıp, ötesinde berisinde birtakım işleme çiçekleri olan sarıklık bir bezin, tülbent'in adı. (GKS)
- Çampır : Simav ve Kütahya'da patiskaya verilen ad. (SDD)
- Çanpur : Konya civarında patiskanın adı. (SDD)
- Çapak : İçel yöresinde bir çeşit ince bezin adı. (SDD)
- Çapka : İçel yöresinde bir çeşit ince bezin adı. (SDD)
- Çatılı : Antalya civarında peştemal yapılan kumaşa verilen ad. (SDD)
- Çatma : Sağlam dokunmuş, kabartma çiçekli, ipek kadife eski bir Türk kumaşının adı. Umumiyetle nakışlı olup, zeminleri kı-

laptandır. İpekle karışık yahut som sırma ile dokunmuş olanları da vardır. Hükümdar elbiseleri yapılmış en lüks kumaşlarımızdan biri. En meşhurları Bursa, Bilecik ve Üsküdar çatmalarıdır. Bunların isimleri dokundukları yere göre verilir : Üsküdar çatması, Aydos çatması.. (ES, GKS, OTDTS, San. ans.)

Çatma Yezid kemhası : bk. Kemha.

Çatmalı : bk. Canfes.

Çaydam : Yağmurluk yapılan ince keçe. (DLT)

Çek : Çizgili, kumaş gibi bir pamuk dokuma. (DLT)

Çekin şalı : Başa örtmek için örülen kare dokuma.

Çekme : Çizgili kumaş gibi pamuktan dokuma. (San. ans.)

Çekmeli : bk. Futa.

Çerde : Kumaş cinsi. (OSK)

Çerkeziye : bk. Şalâki.

Çevre : Yağlık, mendil. Kenarları kıvrılmış ve oya veya işleme nakışlarla süslenmiş tülbent, yemeni bez. (San. ans.)

Çıgansı : Nakışlı bir Çin ipeklisi. (DLT)

Çıgansı : Nakışlı bir Çin ipeklisi. (DLT)

Çımpırlı : Denizli'de dokunan bir kumaş. (Etn. D., V, 8)

Çınagsı : Nakışlı bir Çin ipeklisi. (DLT)

Çıstırnay : Kırgızca'da (Rusça'dan, konuşma dilinde) yünlü kumaş. (Kırg. S.)

Çıt : Sivas ve dolaylarında, ayrıca Kırgızca'da, basma kumaş; Trabzon'da başörtüsü. (ADÜM, Kırg. S., SDD)

Çıtarı : Bir teli ipek, iki teli pamuk olan nakış dokumalı bir çeşit ipek kumaş. Osmanlıcası dîbâ. Eski zamanlarda elbise yapılırdı. (OTDTS, San. ans.)

Çifte tafta : Bir cins kumaş adı. (OTDTS, TKK)

Çilginir : Kırgızca'da bir kumaş adıdır. (Kırg. S.)

Çin canfesi : Çin'de yapılan bir çeşit ince ipekli kumaş. (San. ans.)

Çinik : İzmir civarında ince keçeye verilen ad. (SDD)

Çit : 1— Kitreli ince ipekli kumaş (Kayseri). (DLT, SDD)

2— Üzeri çiçekli ve şekilli pamuk bez (Kars). (DAT, GKS, OTDTS, SDD)

3— Yazma yemeni, başörtüsü (Erzurum). (DAT, San. ans., SDD)

Çitari : Bir ipek, üç pamuk ipliği ile dokunmuş, sarı ve kırmızı çubuklu bir kumaş. Bilhassa Şam'da dokunurdu. Çeşitleri: kırkkalem, fındıklı, makaslı, hekir hikir, Selimiye, aşağı çitari.. (BKD, ES, GKS, OTDTS, San. ans., TD)

Çiyce : Kırgızca'da İskoçya bezi. (Kırg. S.)

Çiyden : Yağmurluk yapılan ince keçe. (DLT)

Çitle : Köylü kadınların dokuduğu kalın aba. (SDD)

Çorum bezi : bk. Kenefi.

Çözü : Çözme pamuktan yapılmış sopalı çarşafık dokuma bez. Çözme de denir. (San. ans.)

Çözme : Çözgü olarak ipektan veya pamuktan yapılmış sopalı bir nevi Türk dokuması; ayrıca bk. Bürümçük. (OTDTS, San. ans.)

Çubuklu : Yol yol çizgileri veya çözmeleri olan kumaş. İçi küçük çiçeklerle süslü olanları da vardır. Hindistan'da «fermayış» denir. (NY, San. ans.)

Çuha : Yünden sıkı olarak dokunmuş, dayanıklı ve havlı bir kumaş. Bilhassa erkek giyiminde kullanılırdı. Bunu dokuyanlara çulha denirdi. En meşhurları Üsküp ve Selânik'te dokunurdu. Kırmızıları çok makbuldü. Ateş alı, gayet parlak eski bir Venedik çuhası da memleketimizde «ıskarlat» adı ile meşhur olmuştur. (ES, GKS, Narh. Def., OTDTS, San. ans.)

Çuka : bk. Çuha.

- Çul : Kıldan yapılmış, kaba örgülü dokuma. (San. ans.)
- Çulaki : Bir kumaş çeşidi. (ES)
- Çuval : İnceltimemiş kaba ipten seyrek dokuma.
- Çuz : Yıldızlı, kırmızı renkli bir Çin kumaşı. (DLT)
- Çüştö : İnce, beyaz patiska. (Kırg. S.)
- Dağlı bezi : Bir kumaş ismi. (ES)
- Daki : Kırgızca'da beyaz müslin. (Kırg. S.)
- Dalimbo : Kırgızca'da bir çeşit Çin pamuklu kumaşının adı. (Kırg. S.)
- Daliye : Çubuklu bir kumaştır. Erkek giyiminde kullanılır. Çubukları çeşitli renklerde ipekli atlasır.
- Damalı : bk. Futa.
- Damasko : Şam şehrinde yapılp, XIX. yy. da Avrupa'dan bize gelen, iki yüzlü ve keten yahut yün karışık ipekli kumaş. Damasko, Şam ipeklilerinin Fransa'da ve İtalya'da dokunan taklitlerinin adıdır. Dimişki de denir. Bunların pamuklusuna istabrak denir. (ES, GKS, OTDTS, San. ans.)
- Dama taşı : bk. Canfes.
- Daraî : Bir kumaş. (ES)
- Daray : Bir çeşit ipek. (Kırg. S.)
- Dârâyî : Memleketimize İran'dan ithal edilen, çeşitli renkler üzerine kalın bir eski kumaşın adı. Şam'da dokunan benzerlerine «Şam dârâyîsi», diğer bir nevine de «pülâdî dârâyî» denir. (GKS, OTDTS); Gümüş ve altın sırma tellerle dokunmuş bir cins ipekli kumaş. (Narh. def.)
- Defeli bez : Tezgâhta tarakla vurmak suretiyle dokunmuş sık bez.
- Depme : Kütahya ve Amasya'da yünden dokunmuş elbiselik kumaşa verilen ad. (SDD)
- Destar : Resmî kayıtlarda astara verilen ad.

- Devetabanı : Bursa'da dokunan bir nevi kumaşın adı. (GKS)
- Deyilda : Kırgız destanlarında geçen pahalı bir kumaş adı (Kırg. S.)
- Diraz : Pürüzlü ve elle dokunan kumaş. (SDD)
- Dibâ : Fransızların «brocard» adını verdikleri çiçek nakışları dokunmuş lüks bir ipekli kumaşın adıdır ki, bazan türlü renklerdeki çiçeklerin arasına altın teller de atılırdı. Canfes kumaşından daha kalındır. Dibânın heftrenk, Venedik dibâsı, İstanbul'un telli al dibâsı gibi çeşitleri vardır. (ES, GKS, OTDTS, TKK)
- Dibaç : bk. Istufa.
- Dibâ-yi Frengî : Bir nevi kalın ipekli kumaş adı. (OTDTS)
- Dibâ-yi Hindî : Bir nevi kalın ipekli kumaş. (OTDTS)
- Dibâ-yi münakkaş : Altın veya gümüş karışık olarak dokunmuş çiçekli veya tezyini şekilli ipek kumaşlara verilen ad. (OTDTS)
- Dibâ-yi Şam : XVI. yy. da Şam'da dokunan bir kumaş. (TKK)
- Dibet : Kastamonu, Sivas (Suşehri), Yozgat bölgelerinde bir yüzü havlı pamuklu kumaşlara verilen ad. Yünlü kumaşlardan birinin adı idi. Dayamlı bir kumaştı. Erkekler kürk, kadınlar ferace yaparlardı. Bütün dibet, yarım dibet diye iki nevi vardı. (OTDTS)
- Dimi : Verevine ve gayet sık dokunmuş kaba bir bez, kalın pamuklu bir dokuma. Gemcilerin içdonu ve gömlekleri dimiden olurdu. (ES, GKS, Narh. Def., San. ans.)
- Dimişki : bk. Damasko.
- Dimyâtî alaca : (Narh. Def.)
- Dip : Sırmasız olarak dokunan ve sonradan altın ve gümüş işlenen kumaş. Sâde arşın kumaş da denir. (OTDTS)
- Direkli : bk. Hâre, Sevâyî.
- Dival : Balıkesir yöresinde, üzeri klaptanla işlenmiş kadife kumaş. (SDD)

- Divişli : Isparta'da tek yüzlü kumaşa verilen ad, alaca. (SDD)
- Divitin : İçi perdahlı, dışı havlı kumaş; pazen.
- Dokuma : İplikleri birbiri arasından geçirmek suretiyle kumaş yapma işi ve bu suretle yapılan bez ve kumaşlar. (San. ans.)
- Dokurcun : Niğde'de âdi cinsten patiskaya verilen ad. (SDD)
- Dolabî : Kumaş adı. Eskiden Bursa'da dokunurdu. (OTDTS, TKK)
- Dolabî kemha : bk. Kemha.
- Donluk : Amasya'da dokunan ensiz çizgili bez. (SDD)
- Donnuğ : Denizli ağzında, kalınca dokunmuş beyaz kumaş. (ADÜM)
- Drii : Çapraz dokulu kumaş. (Türk. ans.)
- Duhezari : Kumaş adı; Durenk de denir. (TKK)
- Durenk : bk. Duhezari.
- Durmaç : İpekli kumaş, şal. (San. ans.)
- Dusturî : Eskiden kullanılan kumaşlardan biridir. Bursa'da dokunurdu. (OTDTS)
- Dülbend : Tülbent, tül, başa ve boyuna bağlanan ince beyaz kumaş. Değirmi kesilen parçaları üzerine yazma usûlü ile nakışlar basılarak kadınlara baş yemenileri ve namaz bezleri yapılmıştır. (AİAD, DK, GKS)
- Dülbet : Tülbent (ağızlarda söyleniş şekli). (AİAD)
- Dürü : Gelinin, erkek tarafı akrabalarına verdiği çarşaf, kumaş, gömlek gibi hediyeler ve bilhassa hediyeelik kumaşlar. (SDD)
- Dürüyö : Kırgızca'da bir nevi ipekli kumaş. (Kırg. S.)
- Düsturî : Kumaş adı. (TTK)
- Düz : bk. Bürümcük.
- Ebre : Hâreli ve dalgalı bir nevi kumaş.
- Edh : İpekli kumaş gibi dokuma cinsinden olan şeyler. (DLT)

- Egin : Eni birbuçuk karış, uzunluğu dört arşın gelen bir bez. (DLT)
- Elaca : Çuvaşça'da alacalı kumaş. (Çuv. S.)
- Elifi : bk. Beşparmak.
- Elpek : Ereğii, Zonguldak yöresinde, ketenden örülmüş beyaz kumaş. (AİAD)
- Elvan : bk. Futa.
- Elvanî : bk. Atlas.
- Emret : bk. Bürümcük.
- Emşen : Kuzu derisi, kürk yapılan deri. (DLT)
- En : Çuha nevelerinden birinin adı. (OTDTS)
- Engiliyon : Renkli kumaş. (San. ans.)
- Engürü : bk. Futa.
- Engürü sofı : Ankara'da dokunan sof kumaş. (OSK)
- Epengen : bk. Bez.
- Epiri : İpekle işlenmiş ince bir çeşit krep. (SDD)
- Erbî : İpekli kumaş. (SDD)
- Ermek : Bir nevi kaba beze verilen ad. (San. ans.)
- Ermeni bezi : bk. Bez.
- Eşkürti : İpekli, nakışlı Çin kumaşı. (DLT)
- Eşük : Büyüklerin ölümünde mezar üstüne serilmek üzere gönderilen ipek kumaş; bu kumaş sonra parçalanarak fakirlere dağıtılır. (DLT)
- Eşüklük-barçın : Bürgü yapılmak için hazırlanmış olan ipekli kumaş. (DLT)
- Evbezi : bk. Kenefi.
- Ev çitili : Harput, Elazığ yöresinde, yerli dokuma üzerine kalıpla basılmış çiçekli bez, yazma. (San. ans.)

- Eyübi : bk. Bürümcük.
- Fantaziye : Dalı bir nevi atlas kumaş. Taklit Türk kumaşı olup, Lyon'da dokunurdu. Yakın zamanlara kadar gelin elbiseleri bu kumaştan yapılırdı. (ES)
- Fasone kumaş : İplikleri kabarık olan çizgiler teşkil eden kumaş. (San. ans.)
- Felpe : Kadife gibi bir nevi tüylü kumaş. (San. ans.)
- Fişek : Ordu'da dayanıksız basma veya beze verilen ad. (SDD)
- Fereskürî ipliği alaca : (Narh. def.)
- Fereskürî sâfi harîr alaca : (Narh. def.)
- Fermayış : Hindistan'da «çubuklu» kumaşına verilen ad.
- Fındıklı : bk. Çitari.
- Fırlantı : Tekirdağ yöresinde bir çeşit krep kumaş. (SDD)
- Fısır : Muğla'da basmaya verilen ad. (SDD)
- Firengî : bk. Atlas.
- Florentin : bk. Atlas florentin.
- Fodra : Elbiselerin kumaşlarını beslemek için altlarına konan astar. (San. ans.)
- Frengî nakışlı telli dibâ : İpekli bir nevi kalın kumaşın adı. (OTDTS)
- Fulorintin atlas : bk. Atlas florentin. (Narh. Def.)
- Futa : İpekli peştemal. Futalar bir zemin rengi üzerine mutlaka çubuklu ve çubuk kafesli olarak dokunurdu. Kırmızı renk esas olarak dokunurdu. Başlıca çeşitleri : Aziziye, Selanik başı, Engürü çeşidi, elvan, sulu, çekmeli, taraklı, damalı, akbaş, balıklı, selvili.. (ES)
- Gabardin : Sıkı ve sağlam dokunmuş çapraz doku. (Türk ans., XIII)
- Gadife : Kadife (Kastamonu, Trabzon). (AAT, KDAT)
- Galiyet : Kalın ve sık dokunmuş fabrika kumaşı. (SDD)

- Gaz boyaması : Bir nevi ince tülbendin adıdır. Hediyeleşmeler, akrabalar ve dostlara gönderilen loğusa şerbeti sürahileri buna sarılırdı. (OTDTS)
- Gaze : İnce ve şeffaf olarak ipek veya ketenden yapılmış tül ve tülbend. (San. ans.)
- Geçmeli : bk. Car.
- Germsûd : Kışlık eski bir kumaş ismi. (GKS)
- Gezi : İpek ve iplikle karışık hâreli bir kumaş. Bir arşın eninde dokunurdu; yollu ve düz olarak iki türlü idi. Her iki cinsinin de yüzleri hâreli idi. (ES, GKS, OTDTS, San. ans., SDD, T. Kum.)
- Gıhra : El tezgâhlarında dokunan bir çeşit yün kumaş. (SDD)
- Goblen : Kabartma resimleri bulunan kumaşlar. Günümüzde daha çok mobilyalarda kullanılmaktadır. (San. ans.)
- Gorum : Erzurum yöresinde renkli kumaş. (SDD)
- Grizay : Tek renk nakışlı kumaş. (San. ans.)
- Gron : Kalınca, parlak ve dayanıklı ipekli bir kumaşın adı idi. Pahalı idi. (OTDTS)
- Gulbastı : Afyon bölgesinde, bir çeşit tüylü kumaş. (SDD)
- Gumaş : Ağızlarda, kumaş. (DAT)
- Gutnu : İpek kumaş. Sivas ve Tokat ağızlarında kutnu kelimesinin söylenişi. (STA)
- Günâgün la'l kadife : Kadife çeşidi.
- Güllü : bk. Üsküfe.
- Güllü dibâ : Dibâ denilen ağır ipekli kumaşın gül nakışlılarına verilmiş isim. (GKS, OTDTS)
- Gülmez : El tezgâhlarında dokunan alacalı bir bez. (SDD)
- Gülmezoğlu işi : Eskiden dokunan bir nevi yollu kumaşa verilen ad. (San. ans.)

- Gülnumf : bk. Atlas.
- Gümüştü : bk. Üsküfe.
- Gürze : Çorum'da düz ipekten bir çeşit kumaşa verilen ad. Her rengi bulunur. (TD)
- Güvez Bursa kemhası : bk. Kemha.
- Hakir : Eski ipekli kumaşlardan birinin adıdır. İşlemeli hissini verir. Dayanıktır. (ES, OTDTS)
- Halep örneği : bk. Ağbanî.
- Hamayıs : Çorum ağzında patiska. (SDD)
- Hamma : Ağbanî tekniğinde çubuklu bir kumaştır. Çubukları ipekten olup, yalnız erkek giyimine aittir. (ES)
- Hâre : Sof gibi dalgalı bir nevi kumaşın adı. Daima düz renklidir. Mermerin dalgalı damarları görünüşündedir. Telli, telsiz, direkli, her rengi vardır. (GKS, OTDTS, Narh. Def., TD)
- Hâreli : Çizgili ve beyaz iplikli bir kumaş nevi. Üstüste desenli ve dallıdır. Dalları birbiri üstüne çeşitli malzemelerle işlenirdi. En üste gelen motifleri klâptandı. (ES)
- Harîr : İpek, ipekli kumaş.
- Has : Ayrım uruğu ağzında bir cins kumaş. (DAT)
- Hasa : Çirişli kalın bez. Enlisine çifte hasa, yumuşak ve âlâ cinsine hümâyûn derler. (San. ans.)
- Hasetli : Malatya ağzında yollu, çubuklu bez ve kumaş. (SDD)
- Hasse : Düz dokuma. Kaliko da denir. (Türk. ans., XIII)
- Hass-ül-has : Hil'at yapılan en kıymetli kumaşlar hakkında kullanılan bir tâbirdir. (OTDTS)
- Hatâf : Eski bir ipekli kumaşın adı. Zemini siyah ve sırmadandır. Sade hatâf, telli hatâf, nevzuhur hatâf diye çeşitleri vardır. (ES, GKS, OTDTS)
- Hatayi : bk. Hatâf.

- Havlu : Havlu, tüylü dokuma. Bursa'da dokunanları meşhurdur. XVIII. yy.'da dokunmağa başlamış bir Türk dokumasıdır. (ES, San. ans.)
- Heftrenk : Dibâ adlı kumaşın bir çeşidinin adı. Yedi renk iplikle dokunmuş olup, memleketimize İran ve Venedik'ten gelirdi. (GKS, OTDTS, TKK)
- Hekir hikir : bk. Çitari.
- Helâli : Bürümcüğün pamuk karışık nevine verilen ad. (OTDTS)
- Heşteek : Kol altında ve bacak arasında kullanılan üç köşe kumaşa Kayseri ve Avanos'ta verilen ad. (SDD)
- Hıms alacası : (Narh. Def.)
- Hileli : bk. Bürümcük.
- Hind kumaşı : Krem renginde, pişmiş ipekle dokunmuş, bürümcüğe benzer bir kumaştır. (ES)
- Hind örneği : bk. Ağbanî.
- Hind pamuklusu : Şeyhülislâmın pâdişaha verdiği hediyeler arasında adı geçen bir kumaştır. (OSK)
- Hindî ak bez : Hind'de dokunmuş, beyaz pamuk bez. (San. ans.)
- Hindiye : bk. Hurşidiyye.
- Homas : Çuvaşça'da bir nevi kırmızı kumaş. (Çuv. S.)
- Hoplim : Çorum'da çubuklu ipekten bir nevi kumaşa verilen ad. (TD)
- Hurşidiyye : Kumaş adı. Çeşitleri : hindiye, altıparmak, iplik hurşidiyye. (TD)
- Hümâyûn : Çirişli bir nevi hasa denilen bezin, yumuşak ve âlâ cinsi. Elbiselerin altına astar olarak konurdu. (San. ans.)
- İçlâgu : Elbise astarı, elbise astarı yapılan kumaş. (US)
- İğriz : Bolu yöresinde yünden dokunmuş kumaş. (SDD)
- İrapıs : Kırgızca'da kumaş. (Kırg. S.)

İskarlat : İtalyanca «Scarlatto» isminden gelir. Has boyalı ve kırmızı, pek parlak bir cins eski Venedik çuhasının adı. (GKS, OTDTS, San. ans.)

İstabrak : bk. Damasko.

İstampıl : Kenarlı, bordürlü muslin. (Kırg. S.)

İstufa : İpek ve sırma ile nakışlı olarak dokunan kumaş. Ekseriya mefruşatta kullanılırdı. Âlâ cinslerine sündüs ve dıbaç denir. (OTDTS, San. ans.)

İbrahimiyye : İbrahimiyye ve ankene entari diye sicillerde bir nevi kumaş adına rastlanır; bunların örnekleri yoktur. (TD)

İçik : Kırgızca'da yüzü kumaştan olan kürk. (Kırg. S.)

İdâre : bk. Kenefi.

İdâre bezi : İki pamuk ve bir ipekten yapılan dayanıklı ve ucuzca gömleklik bez. Helâli de denir. (OTDTS, San. ans.)

İnâyet kutnisi : (Narh. Def.)

İpek : İpek ipliğiyle dokunmuş kumaşlara denir. İpliğin nevine ve dokunma tarzına göre ipekli kumaş, canfes, atlas, bürüm-cük v.b. isimler alır. (San. ans.)

İpekli keşmir : Yün ve ipek karışık bir nevi kumaşın adı. (OTDTS)

İplik hurşidiyye : bk. Hurşidiyye.

İskarlat : bk. İskarlat.

İstabrak : bk. İstabrak, damasko.

İstanbul kemhası : Bir nevi ipekli kumaş; havsız kadife demek olan kemhanın İstanbul'da yapılanına verilen addır. (OTDTS)

İstüfe : Sırma veya sırma taklidi tel ile işlenmiş tokça bir kumaşın adı. Eni 45 santimetredir. Anadolu'nun birçok yerinde gelin elbisesi yapılır. (GKS, OTDTS)

İşgirti : Uyurca'da dıbâ denilen ipek kumaş. (US)

İşkirti : Uyurca'da ipek kumaş. (US)

Kaba bez : Çuval gibi kaba dokunmuş bez. (San. ans.)

Kabartma : Nakışları kabartma olarak dokunmuş kumaş, çatma. (OTDTS, San. ans.)

Kaçaç : İpekli Çin kumaşı. (DLT)

Kadam : Çuvaşça'da keten. (Çuv. S.)

Kadek : Kırgızca'da bir Çin dokumasının adı. (Kırg. S.)

Kadife : İpek, pamuk veya yünden, yüzü tüylü, yumuşak ve parlak kumaş. Havi, esas çözümlerin arasında olan fazla çözümlerden yapılır. Bunlar kumaş yüzüne atkının bulunduğu yerlere yerleştirilen teller vasıtasıyla çekilip çıkarılır. Sonra düzlenir. Bursa, Bilecik ve Aydos'ta çok güzel kadifeler dokunurdu. Çiçekleri ve süslemesi kabartma olarak dokunana çatma denir. Bu nevi kadifeler İtalya'nın Genova şehrinde yapılırdı. Günümüzde düz ve çizgili olanları giyim ve döşemecilikte kullanılır. (ES, GKS, San. ans., T. Kum.)

Kadife-i çatma-i Bursa müzehhep : Bursa'da dokunan kadife kumaş. (TKK)

Kadife-i münakkaş-i Bursa : Kırmızı, yeşil ve bal rengine, XV. yy. da bilinen bir çeşit Bursa kumaşı. (TKK)

Kadife-i müzehhep benek Bursa : XV. yy. da bilinen bir çeşit Bursa kumaşı. (TKK)

Kafgar : Safran rengine bir çeşit ipekli kumaş. (DLT, San. ans.)

Kaleyet : Ankara'da, komşuları düğüne dâvet etmek üzere gönderilen basma kumaş. (SDD)

Kalın böz : Uyurca'da kaba ve kalın kumaş. (US)

Kaliçe : Karaman dokuması. (Türk. ans., XIII)

Kaliko : Pamuktan dokunmuş, patiska da denilen bir nevi bez; ayrıca bk. Hasse. (San. ans.)

Karışlı : Kumaş adı; alaca.

Kamka : Kırgızca'da kemha, Çin ipekli kumaşı. (Kırg. S.)

- Kamlo : Adana ve Sivas'ta bir cins pamuklu adı. (Türk ans., XIII)
- Kamlot : Kalın, pamuklu bir dokuma. (ES)
- Kanava : Sert ve kalınca ipliklerle seyrek olarak dokunmuş bezlere denir; bunların üzerine iğne ile işleme işlenirdi. (San. ans.)
- Kanaçiçe : İplik veya pamuktan aralıklı olarak örülmüş bez, kanava.
- Kanuni : bk. Bürümcük.
- Kaburga : bk. Peştimal.
- Karamandol : bk. Tifin.
- Karaoğlan dimisi : Pamuklu beledi kumaş; bk. Beledi. (ES)
- Karış : Yünlü kumaş. (DLT)
- Kaşıksapı : bk. Kenefi. (Etn. D., V, 8)
- Kaşmir : Pamuklu, karışık desenli kumaş.
- Kavrak : Yün kumaş. (SDD)
- Kazaki : Sırmalı aba. (SDD)
- Kazmir : Telleri çapraz dokunmuş yünden, elbiselik, kalınca kumaş. Fransız kazmiri, İngiliz kazmiri diye cinsleri vardır. (GKS, San. ans.)
- Kebe : En kalın keçenin adı. Çoban kepenekleri kebeden yapılır. Tüylü bir cinsine Yanbolu kebesi denir. (GKS)
- Keci : 1— Gömleklik ipek kumaşa Konya'da verilen ad. (SDD)
2— Güney köylerinde fesin üzerine örtülen mavi krep veya beyaz oyaltı süslü bir örtü. (TD)
- Keçe : İplikten dokunmayan, yalnız ıslatılarak dövülmek sûretiyle yapılan kalın, kaba kumaş. Oğuzca'da kiyiz veya kiz denir. Külâh, ayak dolaması ve ayak terliği yapılır. (DLT, Etn. D., IX, 21-32; GKS, OTDTS, San. ans.)
- Kedüklük kidhiz : Yağmurluk yapmak için hazırlanmış keçe. (DLT)
- Kefe : Konya ağzında ipekli kumaş. (SDD)

- Kefiri : bk. Kemha.
- Kele : Kırgızca'da kıymetli bir kumaşın adı. (Kırg. S.)
- Kelmaki : Türkistan'da kaftana verilen isim; kaftan yapılan kumaş. (TKK)
- Kelpen : Kadınların süs olarak kolları üstüne koydukları kumaş. (SDD)
- Kemek : Pamuktan yapılmış, çubuklu ve nakışlı bir dokuma; bundan Kıpçaklar yağmurluk yaparlar. (DLT)
- Kemha : Atlas ve kutnu ayarında kadifeye yakın, havsız, ipekli bir kumaştır. Altın ve gümüş tellerle nakışlı olarak dokunurdu. Ağır kaftanlık kumaştır. En güzel, kıymetli eski Türk kemhaları, İstanbul ve Bursa'da dokunmuştur. Avrupa'dan gelenlerine «Frenği kemha» denirdi. Çeşitleri: Bursa kemhası, altunlu rengâmez kemha, kuşaklık kemha, benekli yest kemhası, kefir kemha, alaca yest kemha, çatma yezid kemhası, benek yezid kemhası, sade yezid kemhası, küçük benek yezid kemhası, yekrenk kemha, peşuri kemha, dolab kemha, müzehheb kemha, güvez Bursa kemhası. (ES, GKS, Narh. def., OSK, OTDTS, San. ans., TKK, T. Kum.)
- Kenefi : Çorum bezi ve evbezi de derler. Don, gömlek, çarşaf yapılır. İdâre, balkaymak, kaşıksapı, kıvratma, serçekanadı, üçoturum, melez diye çeşitleri vardır. (TD)
- Kenzi : Kırmızı, sarı, yeşil gibi birtakım renkleri bulunan bir Çin dokuması. (DLT)
- Keremsut : Bir nevi ipekli kumaşın adı; Halep'te dokunurdu. (OTDTS)
- Keşma : Çuvaşca'da keçe. (Çuv. S.)
- Keşmir dikosu : Lâhuraki'den daha ince ve parlak yünlü kumaşlardan birinin adı. (OTDTS)
- Keşpir : İnce pamuklu kumaş; kaşmir (Kırgızca'da). (Kırg. S.)
- Ketal : Nişasta veya kola ile sertleştirilmiş bir nevi parlak bez. (San. ans.)

- Kevkeç çuha : Şepkülâh yapılan çuha. (OSK)
- Kez : Bir nevi ipekli Çin kumaşı; kezi de denir. (DLT, San. ans.)
- Kezi : bk. Kez.
- Kılap : Eskiden kadınların fes üzerine sardıkları ince ipekli kumaş. (SDD)
- Kımkap : Kırgızca'da ipekli bir kumaşın adıdır. (Kırg. S.)
- Kıpan : Bir nevi çiçekli kumaş. Bindallı da bu cins bir kumaştır. (OSK)
- Kırğız en : Kırgızca'da bir kumaş adı. (Kırg. S.)
- Kırha : Kastamonu'da yerli tezgâhlarda dokunan ve yünden yapılmış siyah kumaş. (AAT)
- Kırkkalem : bk. Çitari.
- Kırmızı : Kırgızca'da kırmızı renkli ipek kumaş. (Kırg. S.)
- Kırmızı bez : Diyarbakır dokuması. (Türk ans.)
- Kıtıklık : Uygurca'da pamuklu kumaş. (US)
- Kıvrak : 1— Kırmızı renkte bir kanaviçedir. Üzeri ufacık madeni pullarla işlenerek gelinin tepe altını üzerinden başına örtülür.
2— Çok kıvrılmış ipekten yapılan, yüzü pürtük pürtük ve buruşuk gibi olan bez.
3— Yerli dokuma bezden köylü kadın yeldirmesi (Kütahya, Kırkağaç) (San. ans., TD)
- Kıvratma : Kıvrılmış iplikten, el tezgâhında dokunan kıvrıcık bez. İpliği ıslatılarak dokunur. Ayrıca bk. Kenefi. (SDD, San. ans.)
- Kidiz : Uygurca'da keçe kumaşa verilen ad. (US)
- Kimişke : Kâşgar'da yapılan nakışlı bir keçe. (DLT, San. ans.)
- Kin : Uygurca'da ipekli kumaş, «Çin». (US)
- Kirbas : Astarlık bezin eski adı; keten ipliğinden dokunurdu. (AH, GKS, TKK)

- Kirpas : Hambez; pamuk ve keten bezi yerine kullanılır. (OTDTS)
- Kirpas-ı keten : Keten bezi. Tırhala'da dokunur, hükümetçe satın alınır. (OTDTS)
- Kirpas-ı penbe : Astarlık olarak kullanılan, pamuktan yapılmış bezin adı. Tuzla, Edremit, Bergama'da dokunurdu. (OTDTS)
- Kirpas-ı Tuzla : Tuzla'da dokunan astarlık pamuk bez. (OTDTS)
- Kişe : Keçe. (AH)
- Kiş içik : Kırgızca'da samur kürk. (Kırg. S.)
- Kitabî : Pamuk ve iplikle dokunmuş, kutnu cinsi fakat yollu desenli kumaş.
- Kite : Kırgızca'da pahalı bir cins kumaşın adı. (Kırg. S.)
- Kiyiz : bk. Keçe.
- Kiz : bk. Keçe.
- Kokpu : Uygurca'da pamuklu kumaş. (US)
- Kolanlı : bk. Car.
- Komona : (Narh def.)
- Kökneç : Sinop'ta peştemala verilen ad. (SDD)
- Köpen : Yünden veya kıldan yapılmış, uzun tüylü çul. (San. ans., SDD)
- Közüldürük : At kuyruğundan yapılmış bez parçası. (DLT)
- Krep : İnce yünden veya ham ipekten dokunmuş ince kumaş. Örtü ve elbise yapılır. Şeffaf olanlarından kadın başörtüleri yapılır. (ES, San. ans.)
- Krepdeşin : Açık renkte, yakın zamana kadar Bursa'da dokunmuş ipekli bir kumaş. (ES)
- Kulğun : Kırgızca'da çuha, yünlü kumaş. (Kırg. S.)
- Kumaş : Yün, keten veya ipekten dokunmuş, sade veya nakışlı her türlü dokumaya verilen ad. Eskiden pamuklu dokumalara bez denirdi. Bugün umûmî mânada her türlü dokumaya kumaş denilmektedir. (San. ans.)

Kumlu : Üzerinde gayet küçük serpm noktalarından bezemesi olan kumaş. (San. ans.)

Kumrugöğsü : bk. Canfes.

Kuşdili : Denizli'de dokunan kumaş. (Etn. D., V, 8)

Kuşaklık : bk. Kemha.

Kutavva : Dümbüllü uruğu ağzında ipek cinsinden bir kumaş. (DAT)

Kutni : bk. Kutnu.

Kutni-i Bağdad : XVI. yy. da Bağdad'da dokunan bir cins kumaş. (TKK)

Kutni-i Şam : XVI. yy. da Şam'da dokunan bir cins kumaş. (TKK)

Kutnu : Pamuklu dokumalara verilen isim. Ayrıca atlas ile kemha arasında, bir yüzü ipekli, diğeri pamuklu bir kumaş da kutnu (kutni) adını taşır. Çeşitleri: tas, pıçak, mecdiye.. (ES, GKS, OTDTS, San. ans., TD, T. Kum.)

Kutnu-demiryolu : Sarı, kırmızı iki renk yollu ve yolları üzerinde balıksırtı desenler bulunan, Akşehir bölgesinde çok kullanılan bir kumaş.

Kutnu-haşhaş : Sarı-kırmızı iki renk yollu kumaş. Yollar üzerinde çiçek biçimli desenler vardır. Akşehir civarında çok kullanılır.

Kutnu-taraklı : Sarı-kırmızı renkli yollu kumaş. Yollar üzerinde tırtila benzer desenler vardır. Akşehir civarında kullanılır.

Kuyruklu : Denizli'de dokunan kumaş adı. (Etn. D., V, 8)

Küçük benek yezid kemhası : bk. Kemha.

Küldü çit : Kırgızca'da desenli, çiçekli basmaya verilen ad. (Kırg. S.)

Lahar : Vakfıkebir'de Lahur şalın bir cinsine verilen isim. (KDAT)

Lahoraki : İnce yünlü Lahur kumaşı. Ekseri kırmızı renkli olur, kadın elbiseleri yapılırdı. (ES, GKS, San. ans.)

Lahuraki : bk. Lahoraki.

Lahuri : Hindistan'ın Lahur şehrinde dokunan bir nevi şal kumaşı. (San. ans.)

Lame : Özellikle gece elbiseleri yapmakta kullanılan parlak bir kumaş. Beyaz ve sarı olanları vardır.

Levandine : Saray vesikalarına göre, bostancı-başı kurban bayramında padişahın eteğini öptüğünde verilmek mutad olan çuha kumaş. (OSK)

Loka (Loktay?) : (Narh Def.)

Lokmalı kutnu : Nişancılara iç kaftanı yapılan kumaş. (İA, mad. Tuğra)

Loktay : Uzun sarı benekli kırmızı bir Çin ipeklisi, lontay. (San. ans.)

Lontay : bk. Loktay. (DLT)

Lopalı : bk. Car.

Madâliye : Çorum'da gelinlik yapılan sırmalı bir kumaş. (TD)

Madapolam : Bu isimdeki Hind şehrinde çıkan bir nevi bez ve bunun Avrupa'da yapılan taklidi. Patiska cinsindedir. (San. ans.)

Mahmûzî : Bir çeşit ipekli kumaş. (DK)

Makash : bk. Çitari.

Makmal : Kırgızca'da bir kadife ismi. (Kırg. S.)

Malatya bezi : Malatya'da dokunan renkli kumaş. (Türk ans.)

Manat : Kırgızca'da kırmızı çuha. (Kırg. S.)

Mandıpalam : Kırgızca'da bir çeşit patiska. (Kırg. S.)

Mandili : Kırgızca'da bir dokumanın adı. (Kırg. S.)

Mantin : Canfesten kalın bir cins ipekli kumaş. Elbise ve ferace yapılırdı. (GKS, OTDTS)

Mantini : Çorum'da çubuklu ipekten bir nevi kumaş. Direkleri beyaz, sarı, yeşil, penbe olur. (TD)

- Manusa : Türkiye ve bilhassa Arapkir'de yün ve pamuk ipliklerle tezgâhta dokunan yollu ve nakışlı bir nevi kumaş. Köylüler giyer. Düz, petikli, çiçekli, bademli, yılan eğrisi, taraklı denilen çeşitleri vardır. (San. ans.)
- Markizet : Kadın elbiseleri yapılan ince bir kumaş. (San. ans.)
- Mat : Yağbasan köyünde bir cins bezin ismi. (TD)
- Mata : Kırgızca'da evde dokunan pamuklu kumaş. (Kırg. S.)
- Mavibez : Eskiden Çorum'da, Çorum pamuğundan iplik yapılarak, bu iplikten dokunan bezlere mavibez denirdi. Bu bez, delmelerin arkasına konulduğundan arkalık da denir. (TD)
- Mecidiye : bk. Kutnu.
- Meğze : Denizli'de hamam havlularına verilen ad. (SDD)
- Mehker : Tülbent. (Narh Def.)
- Mekikli : bk. Peştümal.
- Meles : Konya ağzında pamuk bezi. (SDD)
- Melez : Amasya'da ipek gömleklik; Malatya ağzında ince ve zarif kumaş; bk. Kenefi. (SDD)
- Menevrek : Burdur'da siyah yünlü kumaş. (BKD)
- Mensucat : Dokunarak yapılan her türlü kumaş ve bezler, tekstil. (San. ans.)
- Mermer : bk. Mermerşahi.
- Mermeri : bk. Atlas.
- Mermerşahi : Tülbentten kalın, pamuklu, beyaz bir dokuma; mermer de denir. (ES, San. ans.)
- Mertebeni : bk. Atlas.
- Meton : Bir cins kumaş. (OSK, TKK)
- Meydanî : Yarı ipekli, erkek giyimine âit, çubuklu bir kumaştır. Çeşitleri : al, mor, mor zemin üzerine beyaz çizgili, güvez,

- mezemmek.. Bayram günleri meydanlarda giyildiğinden bu adın verildiği sanılmaktadır. Şam ve Hindistan'da dokunanları makbûldür. (ES, San. ans., TD)
- Mezemmek : bk. Meydanî.
- Mik tepesi : bk. Sevâyî.
- Mihraplı : bk. Car.
- Mile : Adana yöresinde entarilik basma. (SDD)
- Moleskin : Elbiselere astar yapılan pamuklu veya maroken taklidi parlak bez. (San. ans.)
- Mor cengarî : bk. Canfes.
- Muare : Dalgalı parıaklığı olan kaliteli bir cins kumaş; akıcıdır.
- Muhattem : Mozayik şeklinde hâreli işlenmiş kumaş. (Narh Def.)
- Muhayyer : Hâreli kumaş. (Narh Def.)
- Mukaddem-i Şam : XVI. yy. da Şam'da dokunan bir cins kumaş.
- Murabba : XVI. yy. da Ankara'da dokunan bir cins kumaş; sof da denilir. (TKK)
- Muslin : İpekli, ince Musul kumaşı. (ES)
- Musulî : bk. Soğuk bez.
- Musulün : Musul'da ipektan dokunan gayet ince bir tülüdür. XVIII. yy. da Avrupa'ya geçmiş, Avrupa'da da bunu taklit ederek kumaşlar dokunmuştur. (San. ans.)
- Münakkaş : Altın, gümüş ve iplikle işlenmiş arşın kumaş.
- Müreccah : Lahur şalı. Desen ve tekniğine göre bu adı almıştır.
- Müslin : İpekli, ince Musul kumaşı.
- Müşabak : bk. Car.
- Müzehheb kemha : bk. Kemha.
- Naâşlı : bk. Beledî.
- Nefs-i Bağdâdî : (Narh Def.)

- Nevzukur : bk. Hatâf.
- Noolan : Kırgızca'da bir kumaşın adıdır. (Kırg. S.)
- Nootu : Kırgızca'da çuhaya verilen ad. (Kırg. S.)
- Organze : Kadın giyimi ve süslemede kullanılan ince, şeffaf kumaş.
- Organtin : Bir cins organze.
- Osmani : Akşehir'de kullanılan, mor üzerine yer yer açık renk desenli kumaş.
- Oyma : Çizme yapılacak Türkmen keçesi. (DLT)
- Önlük : Giyilmiş bir elbisenin önüne, peştemal gibi bağlanan kumaş; günümüzde dikilmiş çeşitli modelleri vardır. (San. ans.)
- Önnemen : Manisa bölgesinde yaygı, battaniye, elbise yapılan bir çeşit dokuma kumaş. (SDD)
- Örtü : Baş ve çehreyi örtmeye yarayan ince, kalın, şeffaf her nevi bez. (San. ans.)
- Övcül : Erzincan'da peştemala verilen ad. (SDD)
- Palamudı : bk. Ağbani.
- Palaz : Manisa ağzında peştemal. (SDD)
- Pamuklu : Pamuk ipliğinden dokunmuş kumaş; kutnu da denir. (San. ans.)
- Panama : Bir cins keten kumaşın adı.
- Pandora : Dokumundan küçük kabartmaları bulunan bir cins kumaş.
- Papaze : Baş örtüleri yapılan, organtine benzeyen ve çiğ ipekle dokunmuş, sert, ince bir dokumadır. (ES)
- Papazı : Gayet ince tül yahut ipekli organtin gibi bir kumaş adı. Kadın elbiselerinin yakalarına süs olarak konulduğu gibi, bu kumaştan hotoz da yapılırdı. Penbe, mavi, fıstık ve benzeri açık renkleri vardı. (GKS, OTDTS)
- Parhat : Çuvaşça'da kadife. (Çuv. S.)

- Parmag : Eskilerde çitari denilen kumaşa, Balıkesir yöresinde verilen ad. (ADÜM)
- Pası : Muğla yöresinde kalın, pamuklu bez. (SDD)
- Patiska : İnce ve düzgün beyaz bez. Halk arasında bugün de çok kullanılmaktadır. (GKS)
- Pâyendâz : Pâdişah bir şehre girerken, atının ayağının altına atılan kumaşlara verilen ad. (OSK)
- Pazen : İçi havlı ve dışı perdahlı, desenli veya düz renkli kumaş. İlk fabrikası, 1580'de Fransa'nın Lyon şehrinde kurulmuş. (San. ans.)
- Pekin ipeklisi : Çin'de dokunan ipekli kumaşların bir çeşidi. (OTDTS, San. ans.)
- Pelengi : İrice, kara benekli nakışları olan kumaşlara ve bu kumaşlardan yapılan esvaplara verilen ad. (GKS)
- Penbebez : Pamuklu, gömlekli kumaş; bk. Bez.
- Penbeçul : Altı üstü pamuk ipliği ile dokunmuş, gömleklilik ince bezin adı. (GKS, OTDTS)
- Penbezar : Altı pamuk ipliği ile bürümcük, üstü sırf bürümcük olan bir çeşit ince gömleklilik bezin adı. (GKS, OTDTS, San. ans.)
- Perend : Düz renkli ipek kumaş ve atlas. (San. ans.)
- Permeni : Tülbent. (Narh Def.)
- Perzen : Çuvaşça'da ipek. (Çuv. S.)
- Pesenkli : Çitari adı verilen kumaş. (SDD)
- Pesma : Çuvaşça'da gömlek ve don dikilen bez. (Çuv. S.)
- Pestanbal : bk. Peştümal, peştemal.
- Pestav : Elbiselik, çok ince çuhaya Çuvaşça'da verilen ad. (Çuv. S.)
- Peşmine : Yünden dokunmuş kumaş; yünden sofı hırkası. (GKS, OTDTS)

Peştemal : Bele bağlanan ve vücudu örtmeye yarayan bez, futa. Esnaf peştemalı, hamam peştemalı ve kadınların sokağa çıkarken örttükleri car peştemallar vardır. (ES, GKS, San. ans.)

Peştembal : Peştemal.

Peştümal : Başa ve bele kuşanılan örtü. Karaburga, selaser, toplulu, mekikli çeşitleri vardır. Çorum'da pestanbal denir. (TD)

Peşurî kemha : bk. Kemha.

Petikli : bk. Manusa.

Pıçak : bk. Kutnu.

Pırpıt : Balıkesir'de bir kumaş nevinin adı. (ADÜM)

Pırtı : Terekeme ağzında elbiselik kumaş. (DAT)

Pike : Pamuk veya ipekten üstü kabartılı şekillerde dokunmuş kumaş. Kadın elbiseleri ve yelekler yapılmış. Vaktiyle bu kumaşlar elde iğne ile kabartılı dikişler yapılarak hazırlanmış. (San. ans.)

Pir : Çuvaşça'da keten; bir nevi pamuklu dokuma. (Çuv. S.)

Piaş : Çözü ile yapılan havlı kumaşlardan uzun tüylü bir kadife. (Türk ans., XIII)

Plis : Çuvaşça'da bir nevi kadife. (Çuv. S.)

Pullu : Üstü pullarla işlenmiş kumaş. (San. ans.)

Pülâdi : bk. Dârâyî.

Rapız : Kırgızca'da bir nevi kumaş. (Kırg. S.)

Raşa : Vaktiyle bir nevi Nemçe (Avusturya) kumaşına verilen isim. (OTDTS, San. ans.)

Rengâmiz : bk. Kemha.

Revzenî : İpekten, elde dokunmuş, çiçekli ve Hindkârî bir nevi kumaş; rûzenî de denir. (San. ans.)

Rida : Kumaş nevi. Mısır ve Hind'de dokunanları vardı. (OSK)

Rize bezi : Rize bölgesinde dokunan buruşuk görünümlü bez.

Rûzenî : bk. Revzenî.

Sadakor : Bursa'da dokunmuş bir kumaş. (ES)

Sâde arşın kumaş : bk. Dip.

Sâdegüzel : bk. Car.

Sâde vâlâ : (Narh Def.)

Sâde yezid kemhası : bk. Kemha.

Sakangor : Yaşmak yapılan bir kumaş cinsi. (OSK)

Sakızlı : bk. Sevâyî.

Salaşpur : Vaktiyle Hindistan'da Salaşpur şehrinde dokunan bir nevi bezi takliden, Avrupa'da dokunan, ince ve seyrek telli astarlık bez. (San. ans.)

Sandal : İpekli-pamuklu eski bir kumaşın adı. Yollu olan bu kumaşın bir yolu ipek, bir yolu pamuk idi. Dalli ve beneklileri de vardı. (GKS, OTDTS, San. ans.)

Sarpay : Kırgızca'da erkek kaftanı ve bunun yapıldığı kumaş. (Kırg. S.)

Sarpenke : Kırgızca'da iyi cins renkli bez. (Kırg. S.)

Saten : Parlak ipek kumaş; atlas da denir. (San. ans.)

Satin : Kırgızca'da saten. (Kırg. S.)

Sâye : Şayak nevinde kalınca kumaş. (Narh Def.)

Sedhrek-böz : Seyrek bez. (DLT)

Seh renk : Eski ipekli kumaşlardan birinin adıdır; üç renklidir. (OTDTS)

Selanik başı : bk. Futa.

Selanik çuhası : Selanik'te dokunan bir nevi kumaşın adıdır. (OTDTS)

Selaser : bk. Peştümal.

Selimiye : Avrupalıların brokar dedikleri ipekli kumaş. Sırmalı ve üzeri çiçek tezyinatlı çok güzel bir kumaştır. III. Selim za-

manında Üsküdar'da, Ayazma câmii civarındaki tezgâhlar-
da dokunmuş. Yalnız İstanbul haremlerine satılır, kadın
elbiseleri yapılırmış. Ayrıca bk. Çitari. (OTDTS, San. ans.,
T. Kum.)

Selvili : bk. Futa.

Serâser : İpekli ve baştan başa her tarafı altın ve gümüş tellerle iş-
lenmiş eski ve çok kıymetli bir kumaşın adıdır. XVI. yy. da
İstanbul'da çok tutulmuştur. İhsan olunan hil'atlerde ve
ağır, kıymetli kürk kabı olarak kullanılmıştır. Bu kumaşın
hass-ül-has serâser, vezir serâseri, beylerbeyi serâseri, ev-
sat serâser, edna serâser adıyla beş çeşidinin yapıldığı ka-
yıtlardan anlaşılmıştır. (ES, GKS, OTDTS, San. ans., TKK)

Serçe kanadı : bk. Kenefi.

Sereng : Üç renkli bir nevi işlemeli ipekli kumaş. (Narh Def.)

Sereng-i Bursa : Bursa işi bir cins kumaş. Bilhassa XVI. yy. da do-
kunmuştur. (TKK)

Sereng-i İstanbul : XVI. yy. da dokunan İstanbul işi bir kumaş.
(TKK)

Sereng : Sırma tel yerine sarı ipek kullanılarak yapılan, çiçekli ve-
ya benekli kumaş. Sevâîye benzer, yalnız daha kalın ve da-
ha zengin malzemesi vardır. (ES, TKK, T. Kum.)

Serez bezi : Rumeli'de Serez'de dokunan bir nevi bez. (San. ans.)

Serj : Çapraz dokunmuş bir dokuma. (Türk. ans., XIII)

Serpme çul : Nakışlı bir çeşit çul. (SDD)

Sersaleme : Tülbent. (Narh Def.)

Setari : Kumaş adı.

Sevâî : İpekli kumaşlardan birinin adıdır. (OTDTS)

Sevâî : Çeşitli süslerle, ipek ve kaptarla dokunmuş, ipekli bir ku-
maşın adıdır. Bazı çeşitleri: sakızlı, allı, direkli, beyazlı,
takatuka, mık teepsi.. (ES, GKS, San. ans., TD)

Sık dokuma : İplikleri birbirine yakın ve sıkıştırılmış olarak doku-
nan bez. (San. ans.)

Silecek : Bursa işi işlemeli hamam havlusu. (SDD)

Siyam kumaşı : Siyam'da dokunan bir nevi kumaş. XIV. Louis za-
manında Siyam'dan gelen elçiler Fransa'ya getirmişlerdir.
(San. ans.)

Sobalı : Çorum'da direkleri dört parmak eninde bir çeşit donluk ku-
maşa verilen ad. (TD)

Sobramani : Kaputluk yeşil bir çuhanın adı. (GKS, OTDTS)

Sof : Tiftik yününden ve keçi kılından dokunmuş kumaşın ve bundan
yapılan cübbenin adı. Eskiden Üsküp ve Erzincan'da do-
kunmuştur. En makbulü tiftik keçisi kılından dokunan An-
kara sofı idi. Siyah ve beyaz-krem renk üzerine dokun-
muştur. (ES, GKS, OTDTS)

Soğuk bez : Ketenden, sık dokunmuş, ince, beyaz bez. Bu nevi bez-
ler Musul'da yapıldığı için Musulî de denir. (San. ans.)

Sopalı : Yol yol renkli kalın çubukları olan kumaşlar hakkında kul-
lanılır. Ayrıca bk. Beşparmak. (San. ans.)

Stofa : Zerbaft denilen kumaşın çiçekli ve çubuklu desenlisi.

Sulu : bk. Futa.

Surp : Kırgızca'da kaba kumaş adı. (Kırg. S.)

Surmaî : bk. Atlas.

Suyambu : Kırgızca'da bir nevi bez. (Kırg. S.)

Süknö : Kırgızca'da çuhaya verilen ad. (Kırg. S.)

Sündüs : Eski bir ipekli kumaş. Altın ve gümüş tellerle işlemeli ve
nakışlı olarak dokunur; bu kumaştan elbise ve kaftanlar
yapılırdı. (GKS, OTDTS, San. ans.)

Sündüz : Giresun ağzında yumuşak bir kumaş nevi. (KDAT)

Süre : Kadın ve gelin elbiselerine ait ince, ipekli bir kumaş. Muhtelif
renklerde olup, fitilli ve düz olarak iki teknikte işlen-
miştir. (ES, SDD)

- Sürmayı : bk. Surmaı, atlas.
- Şahbenek : Sırma tel yerine sarı ipek kullanılarak yapılan, çiçekli veya benekli kumaş. (TKK)
- Şâhî : İnce patiska nevinden bir bez. Mermer veya mermerşâhî de denir. (OTDTS, San. ans.)
- Şah-ı benk : Atlas üzerine zerbeft çiçekli kumaşlardan birinin adıdır. (OTDTS)
- Şah-i benek-i İstanbul : XVI. yy. da İstanbul'da dokunan bir kumaş ismi. (TKK)
- Şahnîk : Bursa'daki tezgâhlarda dokunan bir cins kumaş. (TK)
- Şal : 1— Türklerde yünden dokunmuş, ince elbiselik kumaşa denir. Tosya şalı v.s.
2— En güzelleri İran ve Hindistan'da dokunmuş olan kıymetli bir yün kumaşın adı. İpek ve pamuktan dokunmuş olanları da vardır. Şal, Keşmir keçisi denilen bir keçinin çok makbûl yünü ile dokunmuş ve çubuklar arasında resmedilmiş çiçek ve badem motifleri ile kendine mahsus güzellikte bir kumaştır.
3— Omuza ve başa örtülen büyücek ipek ve yün kumaşlara da denir. (ES, GKS, San. ans.)
- Şalâki : Şal taklidi kumaşlara verilen isim. Kadın elbisesi, hırka yapılırdı. Çerkeziye ve buhurlu denilen nevlere de vardır. (GKS, OTDTS, San. ans.)
- Şalaşu : Bir çeşit Çin dokuması. (DLT)
- Şâlî : Keşmir keçisi yününden dokunmuş, ince ve makbûl bir kumaş. Çiçeklilerinde şaldaki çubuklar bulunmazdı. Top olarak değil, arşın ile satılırdı. (GKS, OTDTS, San. ans.)
- Şalpar : Kırgızca'da, Rusça adı «kumaş» olan kırmızı bir pamuklu kumaş. (Kırg. S.)
- Şam kitabisi : bk. Şam kumaşı.
- Şam kumaşı : Şam'da dokunan bir nevi kumaş. Çizgisine Şam kitabisi denir. (San. ans.)

- Şampırı : Sivas köylerinde patiska. (SDD)
- Şaplama : Bilecik'te bir çeşit kumaş adı. (SDD)
- Şayak : Çuhadan daha seyrekçe ve iplikleri verev olarak dokunan, dimi nevinden ince yün kumaş. (GKS, OTDTS, San. ans.)
- Şayı : Kırgızca'da bir kumaş adı. (Kırg. S.)
- Şayka : Bir cins kumaş; bu kumaştan elbise. (DK)
- Şela-pir : Seyrek dokunmuş bir beze, Çuvaşça'da verilen ad. (Çuv. S.)
- Şeş : Güney köylerinde fesin üstüne örtülen mavi krep veya beyaz oyali bir örtü. (TD)
- Şeştari : Altıparmak kumaşının başka bir cinsi olup, şitari, çitari, balkaymak gibi adlar da alan bir kumaş. Yollu yollu olup, Şam'da dokunan bu kumaşın her rengi bulunur. (ES, GKS)
- Şırdak : Kırgızca'da «tekimat» denilen ve nakışlarla bezenmiş olan keçe. (Kırg. S.)
- Şile bezi : Özellikle Şile'de dokunan, düz veya desenli, ince kumaş.
- Şifon : Kadınların, özellikle gece elbisesi yaptıkları, ince, yumuşak, şeffaf kumaş.
- Şip : Çözüstü ince tel ve atkısı ipek olan bir kumaştır. Bugünkü lâmelere benzer. (ES, OTDTS)
- Şutof : Köstence Türkleri ağzında bir çeşit yün kumaş ismi.
- Taar : Kırgızca'da kaba yünlü kumaş. (Kırg. S.)
- Tabar : Kırgızca'da bir nevi kumaş. (Kırg. S.)
- Taçlı : bk. Car.
- Tafta : Dokumu zamanımıza kadar gelmiş, ince ipekli, parıldayan bir kumaştır. (ES, GKS, San. ans.)
- Tafta nezkeb : (Narh Def.)
- Tahaklı : İzmir dolaylarında patiskaya verilen ad. (SDD)
- Tahçek : Bir çeşit Çin ipeği. (DLT)

- Taka : Eskiden gelin elbisesi dikilirken kullanılan telli ve kalın ipekli kumaş. Bilhassa Kütahya ve İzmir'de kullanılırdı. (SDD)
- Takamaka : Âdî kumaş, bir nevi telli gaz (ince bez) adıdır. (OTDTS)
- Takatuka : bk. Sevâyî.
- Tansif tülbent : Tülbent neviinden birinin adıdır. (OTDTS)
- Taraklı : bk. Futa.
- Taraklı atlas : Kumaş adı. Sadrazamın pâdişaha verdiği hediyeler arasında adı geçer. (OSK)
- Taray : Çuvaşça'da ince ve güzel bez. (Çuv. S.)
- Tartamak : Manisa bölgesinde tülbent, yemeni, bez gibi şeyler. (SDD)
- Tas : bk. Kutnu.
- Tavar : Uygurca'da bir çeşit Çin kumaşı. (US)
- Taypa : Kırgızca'da muslin kumaşa verilen ad. (Kırg. S.)
- Tefecik : Kayseri'de el tezgâhlarında yün ipliğinden örülen kumaş. (SDD)
- Tefeli bez : Atkuları üzerine çok tefe vurularak dokunmuş sık bez. (Tefe : tezgâhlarda iplik sıkıştırılan hareketli parça.) (OTDTS, San. ans.)
- Tekimat : bk. Şırdak.
- Tekstil : Mensucat.
- Tela : Elbiselerin kol, yaka, kemer içlerine konulan ve sertlik sağlayan kumaş. (Çuv. S.)
- Telli : Aralarında sırma teller olan tül gibi ince kumaş. Vaktiyle en çok Bursa'da dokunmuştur. Ayrıca bk. Hâre. (GKS, Narh Def., OTDTS, San. ans.)
- Telli bez : bk. Telli.
- Telli gaz : İnce bez. bk. Takamaka.
- Telli kumaş : Mâdenî pariak tellerle som veya karışık dokunmuş kumaş. Som olanlarına serâser denir. (San. ans.)

- Telli mantın : Giresun ağzında, klaptanla işlenmiş ipekli kumaş. (SAD)
- Telsiz : bk. Hâre.
- Tem : Çuvaşça'da elbise, kumaş. (Çuv. S.)
- Temeldevren : Yarısı iplik, yarısı krepten bir türlü kumaş; üzerine sırma işlenmiş kadife elbise. (SDD)
- Tenzüyî : Cinsi ne olursa olsun, nefti renkli kumaşlara ve o renk kumaştan yapılan elbiselere verilen ad. (GKS)
- Tepebaş : Keten üzerine renkli sırma ile işlenmiş çiçekli kumaş. (SDD)
- Tepebaşı : Düz canfes üzerine klaptanı kara pulla tutturulmuş, buzlu işlemeli kumaşın adı. (OTDTS)
- Teri : Uygurca'da deri. (US)
- Tıpılıs : Kırgızca'da bir nevi kaba bez, Tiflis bezi. (Kırg. S.)
- Tıryıke : Kırgızca'da triko; yünlü kumaş. (Kırg. S.)
- Tifin : Tokat'ta köylülerin giydiği, karamandol da denilen bir çeşit kumaş. (SDD)
- Tiflis bezi : bk. Tıpılıs.
- Tiftik : Ankara'nın tiftik keçisi kılından dokunmuş tüylü kumaş. (San. ans.)
- Tik : Kırgızca'da bir çeşit keten bezin adı. (Kırg. S.)
- Timi : Don ve çamaşır yapılan bir çeşit bez. (SDD)
- Tire iş : bk. Beledî.
- Tokat tekerli : Bir nevi yemeni, kumaş. (ES)
- Tonluk : Elbiselik kumaş. (DLT)
- Tonuzlu bezi : Denizli bezi de denilen bir kumaş. (TKK)
- Toplulu : bk. Peştümal.
- Torgun : Kırgızca'da bir çeşit ipekli kumaş. (Kırg. S.)

- Torko : Kırgızca'da bir çeşit ipekli kumaş. (Kırg. S.)
- Torku : Uygurca'da ipek kumaş. (US)
- Trabzon bezi : Şehirlerde avam takımının ve uşakların iç gömlek ve iç donlarının yapıldığı çamaşırılık kaba bezlerden birinin adı; dokunduğu şehre nisbetle anılır. (GKS)
- Triko : Dokuma.
- Tubar : Kırgızca'da Çin ipeği. (Kırg. S.)
- Turku : İpek kumaş. (DLT)
- Tül : İnce delikli, pamuk veya ipek dokuma.
- Tülbent : İnce pamuklu bez. (ES)
- Uçtu : Afyon ağzında, krep, renkli tülbent. (SDD)
- Uçtum : Kars ağzında, gayet ince ipek tül. (SDD)
- Uştu : Alına süs için sarılan kumaş. (SDD)
- Üçoturum : bk. Kenefi.
- Üsküfe : Büyük dalları bütün kumaşı kaplayan, ipekli ve sırma ile işlenmiş kumaş. Güllü, direkli, gümüşlü olanları vardır. (ES, TD)
- Üstüfe : Safranbolu'da ipekli bir kumaşa verilen ad. (AİAD)
- Vâlâ : 1— El tezgâhlarında, siyah yünden dokunan, kalın ve aynı zamanda ensiz kumaşa, Yozgat ve Kastamonu'da verilen ad.
2— Erzurum, Kars ve Urfa'da ipekli başörtüsü.
3— Ekseriyetle iki renkli olup, elbiselik olarak kullanılan ince ve kıymetli bir cins dokuma kumaş. (AAT, SDD)
- Valde : Lahur şalı; desenine göre bu adı almıştır. (ES)
- Vale : İnce ve kaygan, başörtülük kumaş. (ES, TKK)
- Vato kırması : Kardinal elbiselerinin arkasında sarkan bükümlü kumaşın benzerlerine ve kırma biçimine verilen ad. (San. ans.)

- Vele : Renkli ipek bez, kumaş parçası. (SDD)
- Velidî : Konya bölgesinde pamuklu beledi kumaşa verilen ad; bk. Beledi.
- Venedik karziyyesi çuka : (Narh. Def.)
- Yalınkat : bk. Bürümcük.
- Yanardöner : Bakıldığı noktaya göre değişen renklerde görülecek şekilde, çeşitli renkte ipeklerle, özellikle mor ve sarı dokunmuş kumaşların adı. Ayrıca bk. Bukalemun, Canfes. (GKS, TD)
- Yabolu kebesi : Tüylü bir cins kebe.
- Yaşıl yerlig barçın : Yeşil yüzlü ipek kumaş. (DLT)
- Yatik : Arışı yünden, argacı pamuktan dokunmuş kumaş. (San. ans.)
- Yatuk : Yatik. (DLT)
- Yazma : Üstüne boya ve fırça ile renkli bezemeler yapılmış bez. Bunun için tahta kalıplar kullanılır. (San. ans.)
- Yekrenk kemha : bk. Kemha.
- Yekta Bursa taftası : (Narh Def.)
- Yemeni : Kalıpla basılıp, elle boyanmış tülbent. (Narh def.)
- Yest : bk. Kemha.
- Yezid : bk. Kemha.
- Yılan eğrisi : bk. Manusa.
- Yırtım : Basma, bez. (SDD)
- Yırtma : Tülbent. (SDD)
- Yırtmeç : Çorum'da beyaz tülbende verilen ad. (SDD)
- Yurun : İpek kumaş parçası. (DLT)
- Yünbasma : Donluk bir çeşit kumaş. Güllü, çiçekli çeşitleri vardır. (TD)
- Yüzünatma : Muğla'da, atkısı ipek, çözücü iplik olan gömleklilik beze verilen ad. (SDD)

Zerbâf : bk. Zerbaft.

Zerbaft : XVI. yy. da bâzı motifleri sırma ve altın tellerle dokunan kumaş. Bunlara altınlı kadife, müzehhep kemha adı da verilir. Venedik kumaşları da denir ve pâdişahlara getirilirdi. Ayrıca bk. Stofa. (GKS, OSK, OTDTS, TKK)

Zerbeft : Atkısı ve çözücü altın sırmadan olan bir kumaştır. Zerbâf veya zerbaft da denir ve pâdişahlara getirilirdi. Ağır ve pahalı kumaşlardandır. (ES, OTDTS)

Zerdûz : Sırmalı, klaptanlı kumaş. (OTDTS)

Zertârî : Altın tel ve sırma ile işlenmiş veya dokunmuş kumaşlara verilen isim. (GKS, OTDTS)

Zolâh : Terekeme ağzında, kumaş nevinden eşya üzerindeki çizgilere ve böyle çizgili kumaşlara verilen isim. (DAT)

Züinküm : Bir çeşit Çin ipeklisi. (DLT, San. ans.)